

Kisvári Tamás alezredes:

KÍNA LÉPÉSEI A HADÁSZATI EGYENSÚLY MEGVÁLTOZTATÁSÁRA A DÉL-KÍNAI-TENGER TÉRSÉGÉBEN

DOI: [10.35926/HSZ.2020.6.3](https://doi.org/10.35926/HSZ.2020.6.3)

ÖSSZEFOGLALÓ: Kína történelmileg igényt tart a Dél-kínai-tenger szigeteire, de az igénye nincs összhangban az ENSZ Tengerjogi Egyezménye által biztosított területi és gazdasági jogosultságokkal. A kínai térképek a Dél-kínai-tenger területén 1947-től tartalmaznak egy határvonalat, amelyet Kínán kívül egyik ország sem ismert el, mivel ez nem egyeztethető össze az 1994-ben hatályba lépett tengerjogi egyezménnyel. A Dél-kínai-tengeren Kína területi vitában áll Vietnámmal, a Fülöp-szigetekkel, Malajziával és a Brunei Szultánátussal a szigetek és a kizárólagos gazdasági övezet kérdéskörében. 2014-től Kína mesterséges szigetek építésével és úszó olajfúró torony alkalmazásával teljesen át tudta venni az ellenőrzést a terület felett, és teljes mértékben megváltoztatta a Dél-kínai-tenger stratégiai egyensúlyát a saját javára. A térség Kína és az Amerikai Egyesült Államok katonai vetélkedésének színtere lesz a délkelet-ázsiai régióban. Ez a térség országait arra kényszeríti, hogy válasszanak az Amerikai Egyesült Államok és Kína között, ami nem könnyű feladat, mivel gazdaságilag sokkalta nagyobb mértékben függenek Pekingtől, mint Washingtontól, ugyanakkor Kína gazdasági és katonai erősödése egyre nagyobb veszélyt is hordoz a számukra.

KULCSSZAVAK: Kínai Népköztársaság, Fülöp-szigetek, Vietnám, Amerikai Egyesült Államok, területi viták, ENSZ Tengerjogi Egyezménye

A DÉL-KÍNAI-TENGER STRATÉGIAI FONTOSSÁGA

A Dél-kínai-tenger egy Magyarországtól és az Európai Uniótól távol eső délkelet-ázsiai tengerszakasz, aminek nincs közvetlen hatása Magyarország és az Európai Unió biztonságára, de a térség területi vitáinak, különösen az ehhez kapcsolódó, az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság közötti rivalizálás miatt igen komoly közvetett hatásai lehetnek. Ez könnyen belátható, ha figyelembe vesszük, hogy az Amerikai Egyesült Államok a világ legnagyobb, Kína a második legnagyobb gazdasága, de ne feledkezzünk meg a harmadik legnagyobb gazdaságról, Japánról és a szintén jelentős gazdaságnak minősülő Dél-Koreáról sem, amely a kereskedelmének jelentős részét a Dél-kínai-tengeren bonyolítja. Kína az Európai Unió importját tekintve a legjelentősebb partner, míg az Amerikai Egyesült Államok után a második legnagyobb exportpiacot biztosítja. A világ kereskedelmi volumenének 80%-át tengereken továbbítják, ennek 60%-a az ázsiai térségben történik, és a világ tengeri kereskedelmének egyharmada érinti a Dél-kínai-tengert.¹

¹ How much trade transits the South China Sea? China Power. <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

A fentiek alapján a Dél-kínai-tengeren kialakuló bármiféle feszültség vagy konfliktus globális hatású lesz. Ha figyelembe vesszük, hogy az európai országok legfontosabb partnere a biztonság és védelempolitika területén az Amerikai Egyesült Államok, Kína pedig fontos partner a gazdasági területen, akkor érthető, hogy egy esetleges konfliktus a két ország között az EU és tagállamai számára komoly dilemmát és szükségszerű balanszírozást eredményezne az érdekek között. A kérdéskör katonai vetületét illetően megemlítendő, hogy a 11 amerikai harctéri és műveleti parancsnoksága, illetve az ezen belül található hat harctéri parancsnoksága közül a délkelet-ázsiai térséget az Indiai- és Csendes-óceáni Parancsnokság (USINDOPACOM²) felügyeli, melynek az amerikai Hollywoodtól az indiai Bollywoodig terjedő felelősségi területe a világ lakosságának 50%-át öleli fel.³ Az USINDOPACOM létszámában is a legnagyobb parancsnokság, ahol 375 ezer amerikai katona és polgári alkalmazott szolgál, 200 hadihajó – köztük öt repülőgéphordozó-kötélék – és 1100 repülőgép áll rendelkezésre. Ha ezt összevetjük az amerikai haderő kb. 1,38 milliós összlétszámával⁴ és a haditengerészet kb. 290 hajóegységével, akkor érzékelhető,⁵ hogy az USINDOPACOM az amerikai haderő legnagyobb haditengerészeti erőt képviselő területi parancsnoksága. Az adott parancsnokság számára a Kínai Népköztársaság hadereje az első számú kihívás, és jelenleg a Dél-kínai-tenger az a terület, ahol a két haditengerészet és a két légi erő közvetlen kapcsolatba kerül egymással a területi viták következtében.

A DÉL-KÍNAI-TENGER TERÜLETI VITÁINAK JOGI TERMÉSZETE

Kína történelme során mindig is saját tengerszakaszának tekintette a Kelet-kínai- és a Dél-kínai-tenger területét, de hasonlóan sajátjukként kezelték a térség egyéb tengerparti államait is. A Kelet-kínai-tenger területén a legfőbb területi vita Japán és Kína között a japánul Szenkaku, kínaiul Tiaojü (Diaoyu)⁶ nevű szigetek körül van, és a feszültség legutóbb 2014-ben érte el a csúcspontját. A Dél-kínai-tenger területén a legfőbb vita két szigetcsoport, az északabbra található Paracel- és a délebbre található Spratly-szigetek kapcsán áll fenn.

Kína konkrét területi igénye a Dél-kínai-tenger kapcsán térképen először a még Kínai Köztársaság által térképre vetett 11 vonásból álló határvonal formájában jelent meg 1947-ben.⁷ Az 1950-es évek elején a Kínai Népköztársaság – az észak-vietnámi kommunista erőket támogató – eltávolította a Kína és Vietnám határterületén található Tonkin-öbölben lévő két vonást, amellyel kialakult az ország által használt térképeken található kilenc vonásból álló jelzés, amit azonban a nemzetközi térképeken nem alkalmaznak.

Pekingi katonai attaséi beosztásban töltött szolgálatom idején kiemelt kérdéskör volt a kilenc vonásból álló térképjelzés jogi jelentése. Ezt a tájékoztatók többségén nem sikerült egyértelműen meghatározni. Egy kerekasztal-beszélgetésen a kínai haditengerészet illetéke-

² United States Indo-Pacific Command.

³ USINDOPACOM – Area of Responsibility. U.S. Indo-Pacific Command. <https://www.pacom.mil/About-USINDOPACOM/USPACOM-Area-of-Responsibility/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

⁴ DOD Personnel & Workforce Report. Defense Manpower Data Center. https://www.dmdc.osd.mil/appj/dwp/dwp_reports.jsp (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

⁵ US Ship Force levels. Naval History and Heritage Command. <https://www.history.navy.mil/content/history/nhhc/research/histories/ship-histories/us-ship-force-levels.html#2000> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

⁶ A kínai neveknél a magyar átírás mellett zárójelben jelölöm a kínai nyelv angol nyelvű átírását tartalmazó változatát, pl. Tiaojü (Diaoyu).

⁷ Rupert Wingfield-Hayes: China's Island Factory. BBC News, 09. 09. 2014. <https://www.bbc.co.uk/news/resources/idt-1446c419-fc55-4a07-9527-a6199f5dc0e> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

sei az adott térképjelzés kapcsán kifejezték, hogy az jogi értelemben nem jelent határvonalat a Dél-kínai-tenger területén, de a jelzésen belül található minden olyan tengeri képződményt, amely kiemelkedik a vízből, Kína történelmileg saját területének tekinti.

Ugyanakkor az 1994-ben hatályba lépett ENSZ Tengerjogi Egyezmény (UNCLOS⁸) három különböző tengeri képződményt határoz meg: sziget, sziklaszirt és apálykor szárazra kerülő magaslat, és ez utóbbit leginkább homokzátonynak nevezik:

- 121. cikk 1. pont: A sziget olyan természetes képződött, vízzel körülvelt szárazföld-terület, amely a dagálykor beálló vízszint felett helyezkedik el.
- 121. cikk 3. pont: Az olyan sziklaszirtok, melyek önálló emberi lakhatásra, illetve gazdasági tevékenységre alkalmatlanok, saját kizárólagos gazdasági övezettel és kontinentális talappal nem rendelkeznek.
- 13. cikk 1. pont: Az apálykor szárazra kerülő magaslat olyan természetes képződményű, vízzel körülvelt szárazföld, amely apálykor a víz szintje felett van, de dagálykor víz borítja. Ahol az apálykor szárazra kerülő magaslat a szárazföldtől vagy szigettől teljesen vagy részben a parti tenger szélességét meg nem haladó távolságon belül helyezkedik el, az ilyen magaslat apályvonala ezen a szinten a parti tenger szélességének a mérésére szolgáló alapvonalként használható.⁹

A szigetnek van 12 tengeri mérföldes parti tengere és felette elhelyezkedő, a nemzeti légtér részét képező légtere, valamint jogot ad 200 tengeri mérföld szélességű kizárólagos gazdasági övezet létrehozására. A sziklaszirtnek is van parti tengere, míg az apálykor szárazra kerülő magaslatnak nincs, és kizárólagos gazdasági övezetre sem a sziklaszirt, sem pedig az apálykor szárazra kerülő magaslat nem ad lehetőséget. A dokumentum a 60. cikkében szabályozza a mesterséges szigetek létrehozásának a jogát a kizárólagos gazdasági övezetben azzal a kitételrel, hogy a mesterséges szigethez 500 méteres szélességű biztonsági zóna tartozik.

Magyarország az UNCLOS aláírója, és azt a 91/2001-es országgyűlési határozattal ratifikálta, majd a 24/2008-as kormányrendelettel hirdette ki csatlakozásunkat a nemzetközi szerződéshez. A területi vitákban érintett országok közül a Fülöp-szigetek, Malajzia, Vietnám és Brunei aláírta és ratifikálta az egyezményt. A Kínai Népköztársaság aláírta, majd azzal a kitételrel ratifikálta az egyezményt, hogy annak előírásai nem alkalmazhatók a Kelet-kínai- és a Dél-kínai-tenger területi vitáiban, míg az Amerikai Egyesült Államok a mai napig nem ratifikálta az egyezményt.¹⁰

A kínai, kilenc vonásból álló térképjelzéssel megadott területi igény nincs összhangban az UNCLOS előírásaival, de ennek Kínára nézve nincs kötelező érvényű negatív következménye, mivel Kína a területi vitákat kivette az UNCLOS hatálya alól azáltal, hogy ilyen korlátozással ratifikálta a nemzetközi egyezményt. A kilenc vonásból álló határvonal akadályt

⁸ United Nations Convention on the Law of the Sea.

⁹ 24/2008. (II. 10.) Korm. rendelet az Egyesült Nemzetek 1982. december 10-i tengerjogi egyezményében foglalt, a kizárólagos gazdasági övezeteken túlnyúló halállományok és a hosszú távon vándorló halállományok védelmére és kezelésére vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0800024.KOR> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 06.)

¹⁰ United Nations Convention on the Law of the Sea. United Nations Treaty Collections, 16. 11. 1994. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=_en (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

1. ábra A Dél-kínai-tenger kizárólagos gazdasági övezetei (sűrű szaggatott) és a kínai, kilenc vonásból álló (ritka szaggatott) határvonal¹¹

jelent a Dél-kínai-tenger part menti országai számára, hogy azok élhessenek a kizárólagos gazdasági övezetre vonatkozó előírások adta lehetőségekkel. Kínának és a part menti országoknak az adott kérdéskört az UNCLOS ajánlásai szerint kétoldalú tárgyalásokkal kellene rendezniük, de a tárgyalásokat jelentősen nehezítik az országok közötti gazdasági és katonai erőviszonyban fennálló különbségek.

KÍNA LÉPÉSEI 2012 ELŐTT A HADÁSZATI EGYENSÚLY ÁTALAKÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

Kína 1974-ben egy Dél-Vietnámmal folytatott tengeri ütközetben szerezte meg az ellenőrzést a Paracel-szigetek teljes egésze felett, amely összesen 15 ezer négyzetkilométernyi tengeri területet ölel fel.¹² A Paracel-szigetek többségében emberi tartózkodásra nem alkalmas homokzátonyok és kis szigetek. A szigetcsoport legnagyobb szigetén, a Woody-szigeten Kína 2012-ben létrehozott egy prefektúraszintű várost Szansa (Sansha) néven, amely a déli Hajnan (Hainan) tartományhoz tartozik. A városban ivóvíz előállítására alkalmas sóatlanító berendezést telepítettek, postahivatalt hoztak létre az ott élő mintegy ezerfős kínai lakosság részére. A lakosság többségét az ott dolgozó halászok és családjaik képezik. Műholdfelvételek igazolták, hogy a szigetcsoport területére még 2016-ban telepítettek egy kínai gyártású

¹¹ South China Sea: Obama urges Beijing to abide by ruling. BBC News, 03. 09. 2016. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-37267372> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 06.)

¹² Ngo Minh Tri – Koh Swee Lean Collin: Lessons from the Battle of the Paracel Islands. The Diplomat, 23. 01. 2014. <https://thediplomat.com/2014/01/lessons-from-the-battle-of-the-paracel-islands/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

HQ-9 típusú légvédelmi rakétaegységet, illetve a kínai légierő különböző repülőgépei rendszeresen látogatják a szigetcsoport repülőterét.¹³

A Spratly-szigetek feletti felügyelet sokkal megosztottabb, mivel a térség országai osztoznak a mintegy 409 ezer négyzetkilométernyi tengeri területen található közel 750 tengeri képződményen, amelyek közül 12 tekinthető szigetnek. A Kínai Népköztársaság egy természetes szigettel sem rendelkezik a Spratly-szigetek területén, viszont a tajvani ún. Kínai Köztársaság felügyeli a szigetcsoport legnagyobb szigetét (Itu Aba), emellett a Fülöp-szigetek öt, Vietnám szintén öt, míg Malajzia egy szigetet felügyel. A szigetek közül négyen van 1200-1300 m hosszúságú kifutópályát magában foglaló repülőter.

1988-ban a Kínai Népköztársaság egy tengeri ütközetben, melyben 64 vietnámi tengerész vesztette életét, megszerezte a Johnson South-homokzátony és további öt homokzátony feletti felügyeletet.¹⁴ 1994-ben Kína nyolc hajóegységgel megközelítette a Mischief-homokzátonyt, ott építkezésbe kezdett, és a zátonyon kitétték az ország zászlaját. A Fülöp-szigetek a túlerő miatt nem lépett fel a kínai területfoglalás ellen.¹⁵

1999-ben a Fülöp-szigetek haditengerészetének egyik, még a második világháború idejéből származó, az Amerikai Egyesült Államoktól beszerzett partraszálló hajója, a Sierra Madre megfeneklett a Second Thomas-homokzátonyon.¹⁶ A szétesés szélén álló hajón azóta is Fülöp-szigeteki tengerészgyalogosok tartózkodnak, hogy biztosítsák a Fülöp-szigeteki kizárólagos gazdasági övezet szélén lévő tengeri képződmény felügyeletét. A Fülöp-szigetek haditengerészete mindent elkövet, hogy a hajót egyben tartsa, hogy az a homokzátonyon tudjon maradni, és hogy Kína ne szerezhesse meg a terület felügyeletét.

Kína és a Fülöp-szigetek között 2012 áprilisában komoly konfliktus alakult ki a Scarborough-homokzátony területén.¹⁷ Az U alakú homokzátony által határolt tengeri területen, amely halászati szempontból nagyon gazdag területnek számít, 2012 áprilisa előtt a kínai és a Fülöp-szigeteki halászhajók együtt folytatták gazdasági tevékenységüket. 2012 márciusában a Fülöp-szigetek haditengerészete az Amerikai Egyesült Államoktól új hajót kapott, amelyet korábban az amerikai parti őrség használt. Az új hajó a Fülöp-szigeteki haditengerészet legnagyobb hadihajója lett. A Fülöp-szigetek az új hadihajóval belépett a Scarborough-homokzátony által körülvett tengerszakaszra és feltartóztatta az ott tartózkodó kínai halászhajókat. A halászhajók értesítették a kínai parti őrséget, amely két járőrhajót küldött a térségbe. A kínai hadihajók behajóztak a halászhajók és a Fülöp-szigeteki hadihajó közötti területre, hogy megakadályozzák a konfliktus kitörését.

¹³ A HQ-9 típusú légvédelmi rakétarendszer az orosz Sz-300 licence alapján gyártott kínai változat. Lucas Tomlinson – Yonat Frilling: Exclusive: China sends surface-to-air missiles to contested island in provocative move. Foxnews, 16. 02. 2016. <https://www.foxnews.com/world/exclusive-china-sends-surface-to-air-missiles-to-contested-island-in-provocative-move>; Brad Lendon: South China Sea: Satellite image shows Chinese fighter jets deployed to contested island. CNN, 20. 06. 2019. <https://edition.cnn.com/2019/06/20/asia/china-fighters-satellite-image-woody-island-intl-hnk/index.html> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

¹⁴ Greg Torode: Spratly Islands dispute defines China-Vietnam relations 25 years after naval clash. South China Morning Post, 17. 03. 2013. <https://www.scmp.com/news/asia/article/1192472/spratly-islands-dispute-defines-china-vietnam-relations-25-years-after> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

¹⁵ Stanley E. Meyer: Incident at Mischief Reef: Implications for the Philippines, China, and the United States. US Army War College, 08. 01. 1996. <https://www.hsdl.org/?view&did=451792> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

¹⁶ China protests at Philippine repair of military ship in South China Sea. BBC News, 16. 07. 2015. <https://www.bbc.com/news/world-asia-33546458> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

¹⁷ Philippine warship 'in stand-off' with Chinese vessels. BBC News, 11. 04. 2012. <https://www.bbc.com/news/world-asia-17673426> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

A Fülöp-szigetek kormánya valós nemzetközi támogatás hiányában végül kivonta hadihajóját az adott tengerszakasról, Kína azonban nem tette ugyanezt. Jelenleg is Kína dönt arról, hogy ki halászhat a zsákmányban gazdag tengerszakaszon. 2016-ig, amíg a Fülöp-szigeteki kormány kevésbé volt együttműködő Kínával, addig csak kínai halászhajók léphettek a homokzátony által elzárt területre. 2016 nyara után a frissen megválasztott Rodrigo Duterte elnök együttműködőbb politikája azt eredményezte, hogy a kínai parti őrség engedélyezte a Fülöp-szigeteki halászhajók belépését a Scarborough-homokzátony által körbevett tengerszakaszra.¹⁸

A Kína és a Fülöp-szigetek közötti 2012-es konfliktusnak nem csak katonai vonatkozásai voltak, mivel Kína felfüggesztette a Fülöp-szigetéről a mangó és a banán importját minőségi kifogásokra hivatkozva, továbbá arra figyelmeztette a kínai állampolgárokat, hogy biztonsági okokból kerüljék a Fülöp-szigetekre történő turisztikai célú utazásokat.¹⁹ Ez mutatja, hogy a Kínai Népköztársaságban egy adott ország, illetve vállalatai elleni fellépés teljes mértékben egységes, amit az államhoz fűződő speciális viszonya miatt minden kínai vállalat be is tart.

AZ ÚJ KÍNAI INNOVATÍV MEGKÖZELÍTÉS A TERÜLETI VITÁKHOZ

A Kínai Népköztársaság 2012 után két olyan, a hibrid hadviselés kategóriájába is sorolható intézkedést hozott, amelyekkel hosszabb távon teljes mértékben meg tudta változtatni a Dél-kínai-tenger stratégiai erőviszonyát. Ez a két intézkedés a mesterséges szigetek építése, valamint az úszó olaj- és gázkitermelő fúrótornyok mozgatása az adott területen.

Kína 2012-ben már teljes egészében felügyelte a Paracel-szigetcsoportot, a Fülöp-szigetektől a 2012. áprilisi haditengerészeti összetűzést követően teljes ellenőrzése alá vonta a kínaiul Középső-szigetcsoportnak²⁰ nevezett Scarborough-homokzátonyt, de továbbra is igen korlátozottan ellenőrzi a kínaiul Déli-szigetcsoportnak²¹ nevezett Spratly-szigeteket. A 12 sziget közül, amelyből négy lakott, a Kínai Népköztársaság egyet sem felügyel, és a terület több száz homokzátonyából is csak az 1988-ban Vietnámtól tengeri útközzel és a Fülöp-szigetektől 1994-ben a kialakult feszültséget követően sikerült hét homokzátony – Subi, Mischief, Gaven, Fiery Cross, Johnson South, Cuarteron és McKennan – felett megszerezni a felügyeletet az adott tengerszakaszon (lásd a 2. ábrát).

¹⁸ Simon Denyer: Duterte's deal with China seen by satellite: Fishing allowed but no change in control of disputed shoal. Washington Post, 02. 11. 2016. <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/11/02/dutertes-deal-with-china-seen-by-satellite-fishing-allowed-but-no-change-in-control-of-disputed-shoal/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

¹⁹ Karen Lema – Manuel Mogato: Philippines seeks new markets amid sea dispute with China. Reuters, 17. 05. 2012. <https://www.reuters.com/article/uk-philippines-china/philippines-seeks-new-markets-amid-sea-dispute-with-china-idUSLNE84G02520120517> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 06.)

²⁰ A Scarborough-homokzátony kínai neve Csongsa (Zhongsha), ami magyarul Középső-szigetcsoport.

²¹ A Spratly-szigetek kínai neve Nansa (Nansha), ami magyarul Déli-szigetcsoport.

2. ábra A Kínai Népköztársaság által felügyelt hét homokzátóny a Spratly-szigetcsoportban²²

Kína 2012-ben kezdett építkezésbe a teljes ellenőrzése alatt álló Paracel-szigetcsoporton. Annak legnagyobb szigetén, a Woody-szigeten és két kisebb kapcsolódó szigeten – Tree és Dummond) – hajtott végre komoly munkálatokat, aminek eredményeként a korábbi rövidebb kifutópályájú repülőtéren egy 3000 m hosszúságú kifutópályát magában foglaló repülőteret, illetve nagyobb hadihajók fogadására is alkalmas kikötőt hozott létre.

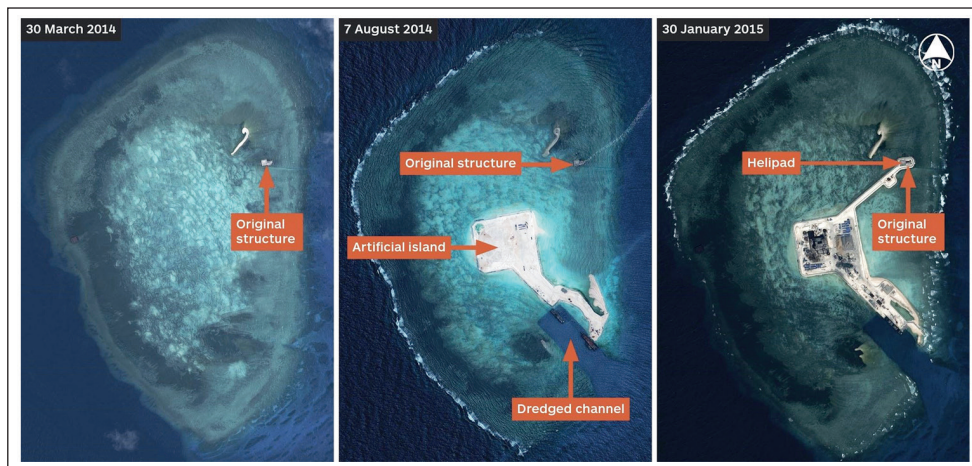
A Spratly-szigetcsoport területén mesterséges szigetek építéséről első ízben 2014-ben jelentek meg híradások a nemzetközi sajtóban. Kína a szigetcsoport hét homokzátonyán a tengerfenék kotrásával kinyert alapanyaggal olyan mesterséges szigeteket hozott létre, amelyeken katonai létesítményeket helyezett el. Kezdetben Kína cáfolta, hogy a szigeteket katonai célokra kívánná használni, az építkezéseket a hajózás biztonságának növelésével indokolta, de a 2016-tól megjelenő műholdképek már egyértelműen bizonyították, hogy az épülő mesterséges szigetek alapvetően katonai célokra szolgálnak majd.²³

A tengerfenékről kotróhajóval kiszedett homokkal növelik a tengeri képződmény területét. A szigetek építésének ütemét jól mutatja az alábbi kép, amely a Gaven-homokzátóny építését mutatja időrendben. A bal oldali, 2014 márciusában készült fotón látható a homokzátóny eredeti állapota, a középső a 2014. augusztusi, a jobb oldali pedig a 2015. január-

²² China media denounce US warship in South China Sea. BBC News, 28. 10. 2015. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-34655845> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 06.)

²³ China is building man-made islands in the South China sea. Here's how they're doing it. National Post, 27. 10. 2015. <https://nationalpost.com/news/graphics/china-is-building-man-made-islands-in-the-south-china-sea-heres-how-to-theyre-doing-it>; Derek Watkins: What China Has Been Building in the South China Sea. The New York Times, 27. 10. 2015. <https://www.nytimes.com/interactive/2015/07/30/world/asia/what-china-has-been-building-in-the-south-china-sea.html> (Letöltések időpontja: 2019. 10. 07.)

ri állapotot mutatja. A kínaiaknak egy éven belül sikerült az egy kis épülettel rendelkező homokzátonyból egy kikötőt és helikopter-leszállóhelyet is magában foglaló mesterséges szigetet létrehozniuk.²⁴

1. kép A Gaven-homokzátony átépítésének folyamata²⁵

A mesterséges szigetek építését követően megkezdődött azok átalakítása katonai célokra. A szigetek közül három tartalmaz egy a Liszt Ferenc repülőteréhez hasonló hosszúságú kifutópályát is magában foglaló repülőteret. A Mischief- és Fiery Cross-homokzátonyon 3100 m, a Subi-homokzátonyon 3000 m hosszúságú kifutópályájú repülőtereket építettek megfelelő hangárokkal a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg harci repülőgépeinek elhelyezésére. Mindhárom repülőteret tesztelték előbb polgári, majd katonai repülőgépekkel. Valószínűsíthető, hogy a Mischief-homokzátonyon létesített katonai infrastruktúra lesz a kínai haderő legfőbb haditengerészeti és logisztikai bázisa, a Fiery Cross-homokzátony pedig a légierő bázisa lesz a Dél-kínai-tenger területén. A Vietnámtól 1988-ban tengeri ütközetben megszerzett Johnson South-homokzátony – a megjelent képek alapján – várhatóan a légvédelmi zóna központja lesz.²⁶

A műholdfelvételek tanulsága szerint a Kínai Népköztársaság mintegy 1200 hektárnyi területtel bővítette ki az általa felügyelt hét dél-kínai-tengeri homokzátony területét, hogy azokon katonai eszközöket és berendezéseket helyezhessen el. A Mischief-homokzátonyon kialakították a repülőtér teljes kommunikációs és irányítórendszerét, felépítettek nyolc repülőgép elhelyezésére alkalmas hangárokat és a kikötőhely legalább három hadihajó fogadására is alkalmas. A Fiery Cross-homokzátonyon négy repülőgép elhelyezésére alkalmas

²⁴ Joshua Keating: The Great Wall of Sand. SLATE, 09. 04. 2015. <https://slate.com/news-and-politics/2015/04/the-great-wall-of-sand-china-is-building-new-islands-in-the-disputed-south-china-sea.html> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 07.)

²⁵ Alexander Smith: China Builds Islands in Disupted South China Sea: IHS Jane's Defense Weekly. NBC News, 19. 02. 2015. <https://www.nbcnews.com/news/china/china-builds-islands-disupted-south-china-sea-ihs-janes-defense-n308856> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 06.)

²⁶ Jamie Siedel: Photos reveal China's South China Sea island fortresses are complete. News Com Australia, 07. 02. 2018. <https://www.news.com.au/technology/innovation/photos-reveal-chinas-south-china-sea-island-fortresses-are-complete/news-story/776e1a695fb41ccb7e47a436594c1530> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 07.)

hangárokat és légvédelmi eszközök elhelyezésére alkalmas épületeket alakítottak ki. A Subi-homokzátonyon a légierő mellett a haditengerészet igényeit kiszolgálni képes kikötői létesítmények is épültek. A négy másik homokzátonyon alapvetően radarberendezések, illetve légvédelmi rendszerek kialakítására látszanak előkészületek.

Kína várhatóan folytatja az építkezéseket, mivel 2019-ben egy újabb, a korábbiaknál nagyobb teljesítményű kotróhajót fejlesztettek ki és helyeztek üzembe. A 140 m hosszú és 27,8 m széles kotróhajó – amely a Tian Kun Hao nevet kapta – 35 m mélyből képes óránként 6000 köbméter homokot a felszínre pumpálni.²⁷

A Kínai Népköztársaság által alkalmazott másik módszer az olajfúró torony alkalmazására épül a magáénak tartott, a kilencvonásos térképjelzésen belüli területeken. Még a 60-as években fedezték fel, hogy a Dél-kínai-tenger mélye komoly olaj- és gázkincset rejt, de ennek érdemi kitermelése még nem kezdődött meg. Az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériumának becslése szerint az adott területen 2500 Mrd USD értékű olaj- és gázkincs található.²⁸ A nagy nemzetközi olajvállalatok, mint az orosz Rosznyefty vagy az amerikai Exxon Mobil komoly érdeklődést mutatnak az energiahordozók iránt, és ehhez partnereket keresnek a térségben. Az orosz vállalatok fő partnere Vietnám, míg az Amerikai Egyesült Államok korábban a Fülöp-szigetek kormányával próbált egyezsége jutni az energiahordozók kiaknázása érdekében.

Az első komolyabb összetűzésre 2014 nyarán került sor, amikor a Kínai Népköztársaság az 1 Mrd USD értékű Ocean Oil 981 úszó olajfúró toronnyal próbafúrásokba kezdett Vietnám kizárólagos gazdasági övezetében, a vietnámi partoktól 119 tengeri mérföld távolságban. Vietnám kormánya elrendelte, hogy a parti őrség lépjen fel a kínai behatolás ellen, és 29 hajóegységet rendelt a térségbe. Ugyanakkor a kínai fúrótornyt legalább 50 kínai hajó, köztük a haditengerészet hajóegységei kísérték a kínai légierő járőrözése mellett. A vietnámi fellépés nem tudta megszüntetni a kínai jelenlétet, de az eset tömegtüntetéseket eredményezett Vietnámban, és a feldühödött tüntetők több kínai érdekeltséget megtámadtak.

A Kínai Népköztársaság 2014 óta folyamatosan jelen van a térségben a kínai úszó fúrótoronnyal, és több ízben hasonló konfliktusba keveredett Malajziával és Vietnámmal. Korábban a Fülöp-szigetekkel és Brunei Szultanátussal is voltak hasonló vitái, de az utóbbi időszakban a két ország egyre elfogadóbb lett Kínával, és hajlandóságot mutatnak az együttműködésre, az ásványi kincsek közös kutatására.

A jövőt illetően fontos körülményként értelmezhető, hogy a Kínai Népköztársaság 2019-ben egy újabb úszó fúrótornyt helyezett üzembe Ocean Oil 982 néven, amely 5500 m mélységig képes a tengerfenéken próbafúrásokat végezni.²⁹ Mindez elővetíti, hogy a jövőben Kína növelni fogja az energiahordozók utáni kutatást, és a térség kisebb gazdasági teljesítményű országai pedig nem vehetik fel a versenyt ezen a területen sem a világ legnépesebb országával.

²⁷ Asia's largest dredging vessel returns after completing sea trial. Xinhua News Agency, 09. 01. 2019. http://www.xinhuanet.com/english/2019-01/09/c_137731266.htm (Letöltés időpontja: 2019. 10. 07.)

²⁸ Steve Mollman: The US says China is blocking \$2.5 trillion in South China Sea oil and gas. QUARTZ, 25. 08. 2019. <https://qz.com/1694322/south-china-seas-oil-and-natural-gas-pretty-important-after-all/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 07.)

²⁹ Laura Zhou: Beijing deploys new deepwater drilling rig in South China Sea. South China Morning Post, 25. 09. 2019. <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3030320/beijing-deploys-new-deepwater-drilling-rig-south-china-sea> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 07.)

ÖSSZEGRÉS

A Dél-kínai-tenger térsége az elmúlt időszakban felértékelődött, mert az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság közötti rivalizálás fő színterévé vált a délkelet-ázsiai térségben. Kína az új mesterséges szigetek létrehozásával és úszó fúrótorony alkalmazásával a vitatott tengeri területeken alapvetően változtatta meg az erőviszonyokat, mivel a térség kisebb országai számára egyértelművé vált, hogy az egyetlen esélyük arra, hogy legalább részben részesüljenek a terület ásványkincseiben és egyéb gazdasági lehetőségekben, ha együttműködnek Kínával. Erre jó példa a Fülöp-szigetek, amely 2016-ot megelőzően teljes mértékben az Amerikai Egyesült Államok oldalán állt, Kínával szemben pedig konfrontatív politikát folytatott, majd a 2016-os választásokon hatalomra került új vezetés felismerte, hogy Kína gazdasági segítsége nélkül nem képes olyan ütemben fejlődni, mint azzal együtt, így békülékeny hangot ütött meg vele szemben.

A kínai mesterséges szigetek – amelyek az ENSZ Tengerjogi Egyezménye szerint szigorúan csak 500 m széles biztonsági zónával rendelkezhetnek – előbb-utóbb a lakosság, de főleg a haderő állománya is megjelenik, és olyan szigetekké válnak, amelyek a kínai álláspont szerint 12 tengeri mérföldes területi vízre és 200 tengeri mérföldes kizárólagos gazdasági övezetre jogosítja a Kínai Népköztársaságot. Ezt az Amerikai Egyesült Államok és térségbeli főbb szövetségesei mindig is vitatni fogják, de kérdés, hogy hogyan tudnak érvényt szerezni követelésüknek. Kína következetesen felszólítja majd a külföldi hajóegységeket a kínai területi vizek elhagyására, és elegendő erőt állomásoztat majd a térségben, hogy mérlegelésre készítse az ott járőröző külföldi erőket. Véleményem szerint biztosra vehető az, hogy a szigetek hosszabb távon fennmaradnak és azok *de facto* szigetek lesznek, még ha *de jure* sosem lesznek valódi, nemzetközileg elismert szigetek az egyezmény eredeti szellemisége szerint.

Az Amerikai Egyesült Államok a navigáció szabadsága (FONOP³⁰) elnevezésű, rendszeres haditengerészeti és légi járőrözéssel próbálja megkérdőjelezni a kínai törekvéseket, de ehhez még nem sikerült valódi partnert találni a Dél-kínai-tenger part menti országai között. Az Amerikai Egyesült Államoknak nincs közvetlen gazdasági érdeke, nincs konkrét területi igénye a térségben, az ország csak a térség part menti országainak azon jogáért küzd, hogy élhessenek az ENSZ Tengerjogi Egyezménye által biztosított jogokkal a kizárólagos gazdasági övezet vonatkozásában, amit a Kínai Népköztársaság a kilenc vonásból álló térképjelzésre hivatkozva vitat. Mindezt úgy, hogy Washington nem is ratifikálta az egyezményt, Peking viszont nem tekinti azt mérvadónak a Kelet- és a Dél-kínai-tenger vizein.

Az Amerikai Egyesült Államok csak akkor építhet sikeres szövetségi rendszert a Dél-kínai-tenger part menti országai között, ha képes ellensúlyozni Kína gazdasági erejét a térségben. Erre jelenleg nem látszik reális esély, még ha továbbra is az Amerikai Egyesült Államok a világ legnagyobb gazdasága, de a térségben a kínai gazdasági kitétség jóval nagyobb, és az ország képes több pénzt áldozni a térségbeli államokkal folytatandó együttműködésre. Ráadásul a kínai gazdaság a lassulása ellenére még mindig nagyobb ütemben növekszik, mint az amerikai, így hosszabb távon Kína átveheti a legnagyobb gazdaság szerepét globálisan is.

Ha a Kínai Népköztársaság növelni kívánja a feszültséget a térségben, akkor el fogja rendelni a légtérvédelmi azonosítási zónát a Dél-kínai-tenger területére is, ahogy tette azt

³⁰ Freedom of Navigation Operation.

2013-ban a Kelet-kínai-tengeren is, amikor a területi vitája Japánnal a kínaiul Tiaojü-, japánul Szenkaku-szigetecsoport kapcsán épp a tetőfokára hágott. Ha az Amerikai Egyesült Államok és egyes térségbeli szövetségesei – például Japán, Ausztrália – növelik a haditengerészeti járőrtevékenységét és a berepüléseik számát a térségben, akkor Kína minden bizonnyal meg fogja tenni a szükséges lépéseket a légtérvédelmi azonosítási zóna kialakítása érdekében, amihez a felépített mesterséges szigetek biztosítják a technikai feltételeket.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 24/2008. (II. 10.) Korm. rendelet az Egyesült Nemzetek 1982. december 10-i tengerjogi egyezményében foglalt, a kizárólagos gazdasági övezeteken túlnyúló halállományok és a hosszú távon vándorló halállományok védelmére és kezelésére vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0800024.KOR>
- Asia's largest dredging vessel returns after completing sea trial. Xinhua News Agency, 09. 01. 2019. http://www.xinhuanet.com/english/2019-01/09/c_137731266.htm
- China is building man-made islands in the South China sea. Here's how they're doing it. National Post, 27. 10. 2015. <https://nationalpost.com/news/graphics/china-is-building-man-made-islands-in-the-south-china-sea-heres-how-to-theyre-doing-it>
- China media denounce US warship in South China Sea. BBC News, 28. 10. 2015. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-34655845>
- China protests at Philippine repair of military ship in South China Sea. BBC News, 16. 07. 2015. <https://www.bbc.com/news/world-asia-33546458>
- Denyer, Simon: *Duterte's deal with China seen by satellite: Fishing allowed but no change in control of disputed shoal*. Washington Post, 02. 11. 2016. <https://www.washingtonpost.com/news/world-views/wp/2016/11/02/dutertes-deal-with-china-seen-by-satellite-fishing-allowed-but-no-change-in-control-of-disputed-shoal/>
- DOD Personnel & Workforce Report. Defense Manpower Data Center. https://www.dmdc.osd.mil/appj/dwp/dwp_reports.jsp
- How much trade transits the South China Sea? China Power. <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/>
- Keating, Joshua: *The Great Wall of Sand*. SLATE, 09. 04. 2015. <https://slate.com/news-and-politics/2015/04/the-great-wall-of-sand-china-is-building-new-islands-in-the-disputed-south-china-sea.html>
- Lema, Karen – Mogato, Manuel: *Philippines seeks new markets amid sea dispute with China*. Reuters, 17. 05. 2012. <https://www.reuters.com/article/uk-philippines-china/philippines-seeks-new-markets-amid-sea-dispute-with-china-idUSLNE84G02520120517>
- Lendon, Brad: *South China Sea: Satellite image shows Chinese fighter jets deployed to contested island*. CNN, 20. 06. 2019. <https://edition.cnn.com/2019/06/20/asia/china-fighters-satellite-image-woody-island-intl-hnk/index.html>
- Meyer, Stanley E.: *Incident at Mischief Reef: Implications for the Philippines, China, and the United States*. US Army War College, 08. 01. 1996. <https://www.hsdl.org/?view&did=451792>
- Mollman, Steve: *The US says China is blocking \$2.5 trillion in South China Sea oil and gas*. QUARTZ, 25. 08. 2019. <https://qz.com/1694322/south-china-seas-oil-and-natural-gas-pretty-important-after-all/>
- Philippine warship 'in stand-off' with Chinese vessels. BBC News, 11. 04. 2012. <https://www.bbc.com/news/world-asia-17673426>

- Siedel, Jamie: *Photos reveal China's South China Sea island fortresses are complete*. News Com Australia, 07. 02. 2018. <https://www.news.com.au/technology/innovation/photos-reveal-chinas-south-china-sea-island-fortresses-are-complete/news-story/776e1a695fb41ccb7e47a436594c1530>
- Smith, Alexander: *China Builds Islands in Disputed South China Sea: IHS Jane's Defense Weekly*. NBC News, 19. 02. 2015. <https://www.nbcnews.com/news/china/china-builds-islands-disputed-south-china-sea-ihs-janes-defense-n308856>
- South China Sea: Obama urges Beijing to abide by ruling. BBC News, 03. 09. 2016. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-37267372>
- Tomlinson, Lucas – Frilling, Yonat: *Exclusive: China sends surface-to-air missiles to contested island in provocative move*. Foxnews, 16. 02. 2016. <https://www.foxnews.com/world/exclusive-china-sends-surface-to-air-missiles-to-contested-island-in-provocative-move>
- Torode, Greg: *Spratly Islands dispute defines China-Vietnam relations 25 years after naval clash*. South China Morning Post, 17. 03.2013. <https://www.scmp.com/news/asia/article/1192472/spratly-islands-dispute-defines-china-vietnam-relations-25-years-after>
- Tri, Ngo Minh – Collin, Koh Swee Lean: *Lessons from the Battle of the Paracel Islands*. The Diplomat, 23. 01. 2014. <https://thediplomat.com/2014/01/lessons-from-the-battle-of-the-paracel-islands/>
- United Nations Convention on the Law of the Sea. United Nations Treaty Collections, 16. 11. 1994. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=_en
- USINDOPACCOM – Area of Responsibility. U.S. Indo-Pacific Command. <https://www.pacom.mil/About-USINDOPACCOM/USPACOM-Area-of-Responsibility/>
- US Ship Force levels. Naval History and Heritage Command. <https://www.history.navy.mil/content/history/nhhc/research/histories/ship-histories/us-ship-force-levels.html#2000>
- Watkins, Derek: *What China Has Been Building in the South China Sea*. The New York Times, 27. 10. 2015. <https://www.nytimes.com/interactive/2015/07/30/world/asia/what-china-has-been-building-in-the-south-china-sea.html>
- Wingfield-Hayes, Rupert: *China's Island Factory*. BBC News, 09. 09. 2014. <https://www.bbc.co.uk/news/resources/1446c419-fc55-4a07-9527-a6199f5de0e>
- Zhou, Laura: *Beijing deploys new deepwater drilling rig in South China Sea*. South China Morning Post, 25. 09. 2019. <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3030320/beijing-deploys-new-deepwater-drilling-rig-south-china-sea>